

kyte, ki je v dneh žalosti in trpljenja zlagal pesem o junakih v trdni veri v boljšo bodočnost. Jan Rokyta je še vedno mojster oblike, zato nam podaja v krepkih verzih prizore groze in smrti. Kdo bi bil bolj poklican slaviti češke mučenike, kakor on, ki tako zvesto stopa po poti čeških husitov. Zato bomo radi shranili to knjigo pesmi kot dragocen spomin velikih dogodkov. Saj hrani v sebi sveta čustva in misli češkega človeka.

Dr. I. L.

M. Krleža: Pjesme. II. Zagreb. 1918. Kratka zbirka na 30 straneh nam podaja lirične pesmi, ki dokazujejo silo in bojevitost mladega hrvatskega poeta. Slutimo precej globokosti, ki pa se pojavlja malce temno, tako da se nam zdi, da bo iz teh pojavov šele nastal pesnik, ki bo dal svoji misli tudi jasnega izraza. Za sedaj je še: „svaka riječ napjev i svaki oblik sjen“. Zato vidimo tu verslibrista, ki podaja svoje misli v prostem verzu: Ta svoboda ima svoje dobre in slabe strani — ker daje možnost, da pesnik govori tako, kakor „držče duša“, pa tudi lahko premalo pazi na to, kaj je v duši pesem in kaj je misel. Imamo torej pesnika skrajno moderne smeri in pričakujemo, da bo podal še mnogo boljših pesmi, nego jih čitamo tu. Knjižica je izšla v založništvu „Juga“. Cena 2 K.

Dr. I. L.

Pismo na oni svet. (Francu Podkrajšku-Harambaši v spomin.) Ali še veš, dragi Harambaša, kako je bilo tisti dan, ki mi je ostal tako dobro v spominu? Slonel si na oknu, saj je bil prav lep pomladanski dan, 24. majnika, v sredo po binkoštih 1. 1915. Slonel si na oknu, pušil si pipo in gledal na pusto Resljevo cesto. O, vem, da je bilo treba marsikaj premisliti: Italijani so napovedali vojno, na Soči so se začele bitke, v Galiciji je šlo čudno, čudno in Tvoje skrbno srce, ki je vedno gledalo na sever in na jug, na vzhod in zapad, ni imelo pokoja. Mislil si najbrže, kaj bo sedaj tam na jugu, kaj bo, če pojde vojska čez deželo, kaj naj storimo mi, ki nam niso prijatelji ne ti, ne oni... Takrat — okoli enajstih dopoldne je bilo — so pripeljali po Resljevi cesti dolg sprevod: ob obeh straneh so stopali vojaki z nasajenimi bajoneti in mi smo stopali v sredi po štirje in štirje. Nosili smo s seboj na hrbtih, kar je kdo imel, in nihče izmed nas ni vedel, kam vodi ta pot. Nisi bil nevajen takih prizorov — bože, privadili smo se vsega v tistih prvih letih. Zapazil si me takoj med vrstami in si mi prijateljsko pokimal. Kako bi me ne bil razveselil ta Tvoj pozdrav: saj se drugi niti niso upali nas pozdraviti, ko so nas vedli po ljubljanskih ulicah. Kdo bi pozdravljal take sumljive, nezanesljive, nevarne ljudi, ki stopajo v senci bajonetov. Ti si prijel naglo pipo v roke in si ostrmel. Malo te je presenetilo, kajti nas je bilo mnogo. In zdelo se mi je, da so Ti zatrepetale tiste košate dobrohotne oči. Pozdravil sem Te prav veselo, še z roko sem ti mahnil in menda sem se pri tem zadovoljno smejal. Spomnil sem se, kolikokrat sva zvečer hodila pod onimi lipami na Resljevi cesti in sva govorila o davnih časih. Pa kaj bi o tem, dragi moj Harambaša! Ti si gledal za nami in zdi se mi, da si zaklel. Mi smo odšli na kolodvor in od tam v svet. In prav nič težkega ni bilo v mojem srcu, zato ker sem vedel, da si ostal v domovini še Ti in mnogo enakih, in kdo bi obupaval, če ve, da gredo za njim še tisoči. Mislila sva takrat, jaz in Ti, da je blizu glorijskega odrešenja, pa sva se vračunala, jaz in Ti, ker se optimisti večkrat varajo; toda Ti si bil vaje, da si sprejemal razočaranja z isto stoisko mirnostjo, s katero so drugi sprejemali presenečenja, zato si čakal mirno onega velikega konca, ki ga je nam vsem narekovala naša vera. Kolikokrat sem se spomnil

na Te v oni pusti tujini, dragi prijatelj. In sem rekel v svojem srcu: Ko me bo pot prinesla domov, bom krenil s kolodvora naravnost na levo stran in pojdem obiskat Harambašo. Duša mu je junačka — sem mislil — in gotovo bo srečno prečkal vse te tužne čase. Pa se je res zgodilo, da me je nosila pot zopet na jug, pa dobim v roke časopis: Harambaša je umrl. Tako se varajo optimisti. Ti boš razumel vse to, če nihče drugi. Kajti Ti si bil dobra poštna slovenska duša, ki bi jo človek objel na sredi ceste, ko bi jo zopet srečal. Postava kakor hrast, pogled kakor blisk, beseda kakor grom, roka, da miza pod njo počiva, korak, da se zemlja stresa. Skratka: Harambaša. In srce, to hrabro jugoslovansko srce, dobro in zlato za prijatelja, strah in trepet za sovražnika. Pobratimov si imel križem domovine, kakor malo kdo drugi in prijatelj Ti je bil vsak, ki Te je poznal. Stal si zvesto na braniku domovine od mladih let do pozne starosti. Pa ne kot vodja in komandant — rajši si ostal priprost brambovec, ki vestno izpolni svojo dolžnost in je njegovo delo važnejše od vodstva. Demokrat in plebejec si bil, ki si poprijel za delo, kjer je bilo potrebno. Po naravi bi Ti bil pristojal meč, handžar in puška, ker pa smo mi četašili na drug način, si vzel v roko pero, knjigo in zapisnik. In tako si harambašaril zvesto in vneto na raznih krajih naše domovine. Radi so se zbirali bojovníki okoli Tebe: poznal si jih na tisoče: in ko so padali drug za drugim v našo neosvobojeno zemljo, si jim verno postavljaj spomenike. To so bili tisti naši drobni bojovníki — narodni delavci, ki je iz njih vsak storil, kar je mogel. . . . In zdaj smo prestali in pretrpeli vse, zdaj ko je doseženo . . . O ne! Ni še vse. Jaz vem, da je še mnogo treba. Včasih si želim zvečer, da bi se srečala in bi si povedala o vsem tem. Ako prineseš otroku igračo in nima nad njo veselja, ali nisi žalosten; in če prineseš narodu svobodo in ne ve, kaj bi z njo, ali moreš biti vesel? Zato vem, dragi Harambaša, da ni še vse . . . In vendar, ko sem našteval na prste one, ki sem jim privoščil, da bi doživeli dan, kakor je bil 28. oktober, naštel sem med prvimi Tvoje ime. Vem, kako si želel doživeti ta dan, Ti sobojevnik vseh onih, ki so se bojevali za našo demokratično svobodo. Pa saj si bil korenina, da malo takih . . . A kaj bi s tem, kdo bi tožil o smrti! Ko bomo pisali zgodovino našega narodnega boja zadnjih 50 let pred osvobojenjem, bomo v nji imenovali Tvoje ime.

Mnogo naših je s Teboj, ki so želeli videti te dni. Pa morebiti je bolje, da ne vidiijo. Jurčič, Levstik, Aškerc, Gregorčič, Holz, Podlimbarski . . . Mnogo je vas. In zdaj še Cankar. Verjemi mi, včasih mi je tesno, ko se spomnim na vse. Saj smo vsi sejali, pa je tako malo zraslo. Pa kaj bi tožil. Le veselo se razkorači in povej na ves glas: Naj bo kakor hoče, doseženo je. Vse drugo pride. Morebiti imamo več talenta za dobre sužnje, kakor za dobre gospodarje, več za pritožbe, kakor za ukaze, ampak Ti, ki si se boril od časa, ko se je začela gibati balkanska raja, in si nas poznal od dobrih in slabih strani, Ti boš razumel vse to. In zdi se mi, da Ti zdaj od radosti trepetajo košate obrvi, kakor so se od jeze zagnile takrat na tisti pomladanski dan. Kajti, Ti veš, koliko je bilo treba boja za to zmago, Ti naš Harambaša. Zato pojdemo krepko naprej. Tvoj

Dr. Iv. Lah.

† Stanko Svetina. Dne 16. januarja t. l. proti večeru je umrl Stanko Svetina, eden iz generacije mlajših slovenskih pisateljev. Rojen je bil 30. IX. 1888. leta na Razdrtem pri Šmarju. Njegov oče je bil tam učitelj. Štu-